UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

FACULTATEA DE LITERE, ISTORIE ȘI TEOLOGIE

DISCIPLINA VIAȚA COTIDIANĂ ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC:DE

LA LUMEA MEDIEVALĂ LA ÎNCEPUTUL EPOCII MODERNE

CĂSĂTORIA ÎN EVUL MEDIU

Îndrumător: Conf. univ. Dr. Magina Adrian

Student: Ursu Ionela Cristina

Timișoara 2024

În Evul Mediu, căsătoria era un act important din punct de vedere familial și economic ,în unele cazuri matrimonial și câteodată politic.

Căsătoria medievală era, în primul rând, un act important din punct de vedere familial deoarece onoarea unui membru al familiei era responsabilitatea tuturor, iar conflictele personale deveneau rapid subiect de discuție pentru toată familia. În momentele dificile, fie că era vorba de judecată sau de un conflict armat, individul primea sprijinul și implicarea completă a întregii sale familii. Prin urmare, atunci când un nou membru era adus în familie, era esențial ca acesta să fie acceptat și integrat în mod corespunzător de către ceilalți membri [1].

Căsătoria era o modalitate tradițională de a consolida alianțe sau de a asigura pacea între familii, fie ele rurale sau de nobili. Uneori, se decidea soarta copiilor încă de la naștere sau de la o vârstă fragedă [2].

Fie că este vorba de un gest de reconciliere sau de un angajament pentru pace, alianța matrimonială reflectă atât statutul, cât și onoarea familiilor implicate. Atunci când o femeie este dată sau primită în căsătorie, familiile evaluază în mod natural considerația și beneficiile materiale pe care le vor obține în urma acestei uniuni [3].

Când o femeie trece dintr-o familie în alta, se produce nu doar o schimbare fizică, ci și transferul de bogății. Onoarea familiilor joacă un rol important în ambele aspecte. Pentru a fi acceptată social, căsătoria implică, de fapt, indiferent de contextul social, perioada sau sistemul legal în vigoare, ca resurse chiar și cele mai mici să fie transferate de către un grup[4].

În plus, căsătoria avea și o importanță economică. Fiecare adult era considerat un producător, iar copiii erau văzuți ca o formă de bogăție.

[1] Genevieve D'haucourt, *Viata in Evul Mediu*, Editura Corint ,București 2000, p.105
[2] *Ibidem*, p. 106
[3] Jaques Le Goff, *Omul medieval,* Ed, Polirom, 1999, p.266
[4] *Ibidem,* p.267

Atunci când se încheia o uniune între supușii a doi seniori rivali, impactul era dublu: soțul care pleca îi sărăcea pe stăpânii lor în timp ce îi îmbogățea pe cei de cealaltă parte. Pentru a facilita astfel de uniuni, era necesar consimțământul seniorului interesat și, în general, totul se rezolva prin plata unei taxe [5].

În contrast cu aceste vechi concepții care se concentrau exclusiv pe implicațiile sociale ale căsătoriei, Biserica a formulat teorii radical noi. Potrivit acesteia, bărbatul și femeia se uneau într-o legătură indisolubilă, iar consimțământul reciproc era esențial pentru această uniune care determina chiar soarta sufletelor lor veșnice. Biserica nu lua în considerare nici aprobările, nici interdicțiile rudelor sau ale autorităților. Tinerii îndrăgostiți au profitat de această viziune pentru a se căsători fără a ține cont de dorințele familiilor lor, generând situații dramatice[6].

Cu toate acestea acordul tatălui și al mamei reprezintă un element fundamental al sistemului matrimonial. Practica laică pare să fie mai strictă, generând o tensiune cu dreptul canonic. Acest lucru se datorează faptului că dreptul canonic este legat de aspectele sacramentale, în timp ce practica laică implică interesele familiei. Aparent, dragostea poate fi mai bine exprimată în cadrul dreptului canonic decât în cel laic [7].

Biserica a promovat ideea că căsătoria în Evul Mediu era un angajament pe viață. Operele literare satirice descriu situații comune din toate timpurile, cum ar fi soți leneși sau autoritari care, din cauza comportamentului lor, transformă căsnicia într-un infern. Renunțarea la căsnicie era considerată imorală și ducea la excluderea din comunitatea Bisericii, chiar și la excomunicare. Aceste reglementări îi determinau pe cei greșiți să se căiască și să-și recunoască greșelile, chiar și pe patul de moarte, pentru a fi acceptați din nou în comunitatea religioasă [8].

La Conciliul de la Trento din 1563, doctrina matrimonială a fost stabilită pentru întreaga lume catolică și a influențat și alte religii. Prin

---

[5] *Idem, Viața în Evul Mediu,* p.107
[6] *Ibidem, p.108*
[7] Jean Verdon, *Dragostea în Evul Mediu,*Ed. Humanitas,București, 2009, p.65
[8] *Idem, Viața în Evul Mediu, p.110*

decretul Tametsi, s-a subliniat sacralitatea căsătoriei, monogamia, autoritatea Bisericii în rezolvarea obstacolelor, caracterul indisolubil al căsătoriei, posibilitatea separării de corp, interdicția căsătoriei pentru preoți, precum și superioritatea virginității și a celibatului față de căsătorie. De asemenea, s-au stabilit reguli legate de calendarul liturgic al căsătoriei și competența exclusivă a judecătorilor ecleziastici în chestiuni matrimoniale [9].

LOGODNA

În acele vremuri, logodna era sărbătorită atunci când tinerii și familiile lor erau de acord, prin schimbul de inele simbolice. Acest gest nu era doar un simplu schimb de daruri, ci reprezenta încheierea unui acord cu implicatii juridice importante [10].

Logodna prin schimbul de inele nu doar simboliza un gest grațios, ci acorda fiecărui logodnic un drept asupra celuilalt. Ruperea acestei legături era dificilă și implica consecințe. Acest obicei era monitorizat de Biserică, care înregistra oficial logodna, și în unele regiuni se încearcă reînnoirea ritualului în prezent. Tinerii, însoțiți de părinți și prieteni, se prezintau la biserică, fiind primiți de un preot îmbrăcat în alb. Acolo, după confirmarea numelui și identității lor, preotul adresa întrebările rituale [11].

După logodnă urma ceremonia de căsătorie. În perioada de realizarea logodnei și până la realizarea căsătoriei tinerii logodiți nu au voie să se mute sub același acoperiș. În ceromnia de căsătorie jurămintele erau aproape identice cu cele din ceremonia de logodnă [12].

STABILIREA DATEI NUNȚII

[9] Constanța Vintilă-Ghițulescu ,*În șalvari și cu ișlic* ,Editura Humanitas ,București, 2011, p.211
[10] *Idem, Viața în Evul Mediu, p. 112*
[11] *Ibidem, p.113*
[12] *Ibidem, p.113*

Țăranii și boierii respectă cu sfințenie calendarul Bisericii în alegerea zilei nunții, urmând cu evlavie sărbătorile și posturile religioase. Postul, o perioadă de purificare și reflectare, impune restricții atât trupești, cât și spirituale, cultivând astfel simțul umilinței și al contemplației. În contrast, nunta simbolizează o festivitate vibrantă, plină de bucurie, hrănind trupul și sufletul cu mâncare și băutură, o exuberanță care nu se potrivește cu austeritatea postului. Potrivit tradiției, nunțile nu se desfășoară în timpul Postului Mare, în preajma Paștelui sau Crăciunului. Data nunții este adesea stabilită în funcție de calendarul liturgic[13].

De asemenea, programarea nunților ține cont de calendarul lucrărilor agricole specifice regiunii, fiind mai frecvente în septembrie și octombrie pentru regiunile de câmpie sau târziu toamna, după recoltarea viilor, în zonele viticole[14].

Tradițional, în casele boierești, nunta debutează joi, însă ceremonia religioasă și festivitatea fastuoasă au loc duminica. În Franța, episcopii catolici încurajează credincioșii să aleagă orice zi a săptămânii, cu excepția celor consacrate sărbătorilor religioase și duminicii, considerată ziua Domnului, nepotrivită pentru festivități zgomotoase [15].

ZIUA NUNȚII

În ziua nunții , tinerii logodiți soseau îmbrăcați în cele mai elegante robe ale lor, în culori strălucitoare, cu predilecție pentru nuanțele de roșu, purtând coroane ornate cu flori delicate sau din argint. Purtarea coroanelor era un gest festiv des întâlnit, atât în toate straturile sociale, cât și în mod special pentru cei tineri. Mireasa își lăsa părul în voia vântului, simbol al purității, sau îl acoperea cu un voal subțire. Conduși de părinți sau de nași, înconjurati de prieteni și însoțiți de muzicanți, tinerii își schimbau jurămintele, fie din inimă, fie la întrebarea solemnă a

[13] *Idem, În șalvari și cu ișlic, p.220*
[14] *Ibidem*
[15] *Ibidem, p.221*

preotului. Aici, în lumina binecuvântării, avea loc ritualul solemn al inelului, când soțul îi așeza înelul pe degetul soției sale[16].

După intrarea în biserică ,preotul susținea ceremonia religioasă .Tinerii erau acoperit cu un voal pe tot parcursul slujbei . În timpul ceremoniei religioase, cei doi soți, conform diferitelor obiceiuri din diverse țări, împărțeau o bucată de pâine și beau din aceeași cupă cu vin sfânt. Ulterior, aprindeau o lumânare la altarul Sfintei Fecioare, unde mireasa uneori lua o furcă și torcea pentru câteva momente. În cele din urmă, însoțiți din nou de prietenii lor și de cleric până la poarta bisericii, intrau în cimitir și se rugau la mormintele strămoșilor lor[17].

După ce intră în casa socrilor, mireasa are responsabilitatea de a oferi cadouri pentru socri, cumnați și nași, aceste daruri fiind întotdeauna înregistrate în lista de zestre. Acestea sunt pregătite în prealabil de familia miresei, plasate în cutii speciale și oferite în ziua nunții [18].

Odată cu desfășurarea unei nunți, ceremonia se transforma într-un eveniment de durată, extinzându-se pe parcursul mai multor zile, iar pentru familii aristocratice această festivitate putea dura chiar două-trei săptămâni. Invitații erau se aflau într-un univers al bucuriei, al jocului, al muzicii și dansului, exprimându-și sentimentele și emoțiile într-un mod plin de exuberanță. Prin intermediul acestei simfonii a festivității, participanții se regăseau într-o unitate de suflet, iar arta jocului reușea să evidențieze personalități artistice remarcabile, conturând astfel un tablou artistic de neuitat [19].

Din cele prezentate până acum, putem deduce că ceremonia căsătoriei nu era doar un moment semnificativ pentru cei ce urmau să se unească în dragoste, ci și o sărbătoare a bucuriei, atât pentru tinerii îndrăgostiți, cât și pentru întreaga comunitate. Alegerea veseliei, a

---

16 *Idem, Viața în Evul Mediu, p.114*
17 *Ibidem, p.115*
18 *Idem, În șalvari și cu işlic, p. 223*
19 Anca Daniela Huț, *Căsătorie și nuntă " ca spectacol " în familiile boierești din Țara Românească și Moldova în secolul al XVll-lea,* p.38

zgomotului și a eleganței transforma fiecare nuntă într-un festin grandios. Cu toate acestea, organizarea unei astfel de ceremonii implica o planificare meticuloasă și chibzuită, alături de o gestionare financiară atentă; doar astfel se puteau acoperi cheltuielile considerabile legate de un asemenea eveniment special [20].

La sfârșitul nunții invitații le dăruiesc mirilor daruri. Ele fiind cât mai valoroase ,invitații gândindu-se că și ei vor deveni miri sau socrii la un moment dat și așteaptându-se să primească înapoi daruri cât mai prestigioase [21].

ZESTREA

Referitor la foaia de zestre, aceasta era prezentată public în timp ce cei doi soți stăteau alături, ținându-se de mână în mijlocul camerei, de către diac. În ziua logodnei se elabora foaia de zestre, iar transferul efectiv al zestrei avea loc doar după nuntă, când fata se muta în noua casă. De obicei, responsabilitatea alcătuirii zestrei aparținea tatălui, deși în caz de deces, mama prelua acest rol. Această obligație trebuia să fie respectată, deoarece o femeie nu se putea căsători fără zestre această parte din avere fiind esențială pentru orice fată în momentul căsătoriei [22]. Zestrea rămânea în proprietatea femeii ,putând să o vândă sau să o dăruiască doar cu acordul soțului. Dacă cei doi se despărțeau și era vina femeii ,aceasta pierdea toată zestrea[23] .

PRACTICI DE PURITATE SI CONSECINȚE SOCIALE

La sfârșitul nunții soții petrec noaptea împreună. A doua zi având loc proba virginității, prin care se arăta cămașa cu sânge nașilor si

---

[20] *Ibidem, p.39*

[21] *Idem, În șalvari și cu işlic, p.224*

[22] *Idem, Căsătorie și nuntă " ca spectacol " în familiile boierești din Țara Românească și Moldova în secolul al XVll-lea,* p.40

[23] *Idem, Căsătorie și nuntă " ca spectacol " în familiile boierești din Țara Românească și Moldova în secolul al XVll-lea, p.42*

socriilor. Dacă fata nu îndeplinea condiția purității trupești ea era dusă înapoi la casa ei ,iar părinții ei dădeau vite sau bani familiei băiatul în semn de despăgubire [24].

Virginitatea feminină este văzută ca o "ofrandă" din partea familiei fetei către soțul acesteia. Este considerată un gest de respect față de noua familie, ceea ce conferă soțului dreptul de a divorța de o soție considerată impură, precum și dreptul familiei sale de a organiza un ritual de respingere, manifestând astfel dorința de răzbunare pentru rușinea adusă [25].

După solemnizarea căsătoriei și câștigarea onoarei cuvenite, femeia intră într-o nouă etapă a existenței sale. În mod obișnuit, cuplul proaspăt căsătorit locuiește temporar cu părinții, până ce își construiesc sau achiziționează propria locuință. De regulă, doar cel mai tânăr fiu rămâne în casa părintească, astfel încât ceilalți fii își găsesc propriul cămin odată ce se căsătoresc [26].

În concluzie, în Evul Mediu, căsătoria nu era doar o simplă uniune între două persoane, ci o alianță complexă între familii, care implica aspecte precum moștenirea, zestre și stabilitatea socială. Era considerată un element central al ordinii sociale, fiind supusă unor tradiții stricte și norme culturale bine definite, marcând pentru femei o tranziție importantă într-o nouă etapă a vieții, cu responsabilități și obligații sociale bine conturate, reflectând astfel structurile rigide și valorile predominante ale acelei epoci.

Bibliografie:

1.Genevieve D’ haucourt, *Viața in Evul Mediu*, Editura Corint ,București 2000, p.105-115

[24] *Idem, În șalvari și cu işlic, p.240*
[25] *Ibidem, p. 239*
[26] *Ibidem, p.245*

2.Jaques Le Goff, *Omul medieval,* Ed, Polirom, 1999, p.266 -267

3.Jean Verdon, *Dragostea în Evul Mediu ,*Ed. Humanitas,București, 2009, p.65

4.Constanța Vintilă-Ghițulescu ,*În șalvari și cu ișlic* ,Editura Humanitas ,București, 2011, p.211-245

5.Anca Daniela Huț, *Căsătorie și nuntă " ca spectacol " în familiile boierești din Țara Românească și Moldova în secolul al XVll-lea,* p.38-42